

Lausunto

28.03.2025

Asia: VN/14098/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue kannattaa sosiaalihuoltolain pitämistä ennallaan siltä osin, kuin siinä muutettaisiin yksilöasioiden oikaisuvaatimusten käsittelyn ohjeistusta. Oikaisuvaatimusten käsittelyn mahdollistaminen viranhaltijapäätöksinä mahdollistaa oikaisuvaatimusten käsittelystä päättämisen hyvinvointialueiden harkinnan mukaisesti, mikä tukee näiden itsehallinnollista asemaa. Mikäli lakia muutetaan, näemme että oikaisuvaatimuksen ratkaisijan tulee olla eri henkilö, kuin oikaisuvaatimuksen kohteena olevan päätöksen tehnyt viranhaltija, ja muutoinkin hyvinvointialueen tulisi huolehtia oikaisuvaatimuksen käsittelyprosessiin osallistuvan jääviydestä.

Lausuntopyyntöön sisältyvistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta hyvinvointialueella ei ole lausuttavaa.

Sosiaalihuoltolain pitämistä ennallaan perustelemme seuraavilla seikoilla:

Oikaisuvaatimusten valmistelu tapahtuu virkavastuulla virkakoneistossa, jossa on käytettävissä tarvittava asiantuntemus. Poliittinen luottamuselinkäsittely ei lähtökohtaisesti tuo asiaperusteista lisäarvoa oikaisuvaatimusten käsittelyyn ja ne voidaan hyvin käsitellä viranhaltijatasolla.

Viranhaltijoiden ratkaisemina oikaisuvaatimusten käsittely nopeutuu, kun ne voidaan käsitellä non stop -periaatteella. Varsinkin loma-aikoina toimielinten kokoontuminen harventuu, ja

oikaisuvaatimusten käsittelyn tavoitteellinen määräaika voi tulla vastaan, ja käsittelyaika voi pidentyä asiakkaan kannalta kohtuuttomaksi.

Oikaisuvaatimusten käsittelyä viranhaltijavastuulla puoltaa myös niiden määrän lisääntyminen. Valtaosa oikaisuvaatimuksista koskee asiakasmaksulaskuja. Laskutusperusteet määräytyvät yleisten maksutaksojen mukaisesti, eikä näissä pääsääntöisesti ole ollut harkinnanvaraisuutta. Näiden käsittely on hyvin rutiinin omaista, ja luontevaa ratkaista nimenomaan viranhaltijatasoisesti.

Pitämällä yksilöasioita koskevat asiat mahdollisimman pienen käsittelijäjoukon hallussa, pienennetään riskiä salaiseksi luokitellun tiedon joutumisesta ulkopuolisten tietoon. Toimielinmuotoisessa oikaisuvaatimusten käsittelyssä arkaluonteista tietoa jaetaan moninkertaiselle joukolle henkilöitä verrattuna yksittäisten viranhaltijoiden valmistelevaan prosessiin, mikä lisää inhimillisen riskin mahdollisuutta tietojen päätymisestä ulkopuolisille.

Toimielinten määrän vähentäminen nykyisestä vähentää pienessä määrin hyvinvointialueiden kustannuspaineita. Niin ikään viranhaltijakäsittely vähentää pienessä määrin valmisteluun sitoutuvaa resurssia. Sähköisesti tapahtuva esityslistojen, päätösten kirjaaminen tiedoksiantoineen edellyttää teknisen sihteeriyden ja varahenkilöiden järjestämistä. Hallinnollisen työn vähentäminen tavalla ja toisella edesauttaa hyvinvointialueiden kustannuspaineiden pienentämistä.

Sosiaalihuoltolain alaisten oikaisuvaatimusten käsittelyllä toimielimessä ei saavuteta lisäarvoa julkishallinnon avoimuuden edistämiseksi. Esityslistoja ja pöytäkirjoja ei voida niiden salaisuuden takia julkaista hyvinvointialueen www-sivuilla eikä esityslistoja ja päätöksiä referoida mediassa kansalaisille.

Hyvinvointialueiden koko ja viranhaltijamäärä huomioiden oikaisuvaatimusten käsittely voidaan hyvin organisoida niin, että ne on mahdollista käsitellä neutraalisti alkuperäisen päätöksen tehneeseen viranhaltijaan nähden.

Oikaisuvaatimusten käsittelyä toimielimessä perustellaan ottaa hyvinvointialueille kuntien oikaisuvaatimuskäsittelyä vastaava käytäntö. Hyvinvointialueuudistuksen myötä sote-palvelujen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille, eikä kunnissa enää tehdä sote-palveluihin liittyviä yksilöpäätöksiä. Näin ollen muutoksen perustelu kuntia vastaavalla oikaisuvaatimusmenettelyllä on epärelevantti. Ennen yhtenäistämistarpeita tulee tarkastella Kelan käytäntöjen kanssa, jossa oikaisuvaatimuksia ei käsitellä toimielimessä.

Lakimuutoksen aikataulu

Hyvinvointialueellamme sosiaalihuoltolain alaiset oikaisuvaatimukset käsitellään nykyisen hallintosäännön mukaan yksilöasiainjaostossa. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa oikaisuvaatimusten käsittelyn viranhaltijan toimesta, ja hyvinvointialueilla on harkintavalta jättää nimeämättä toimielin oikaisuvaatimusten käsittelemistä varten. Sosiaalihuoltolain 50 §:n sisällön tulee olla selvillä huhti-toukokuun vaihteessa, jotta hyvinvointialueet voivat varautua alkavaan valtuustokauteen nimeämällä ao. toimielimen kesäkuussa, jos laki sitä edellyttää. Lain salliessa, muutokset hallintosääntöön on käytännössä tehtävä toukokuussa ennen uuden aluevaltuuston ensimmäistä kokousta, jos oikaisuvaatimusten viranhaltijakäsittely on edelleen mahdollinen.

Pesonen Mika

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue - Siun sote - Hyvinvointialuejohtaja Kirsi Leivonen